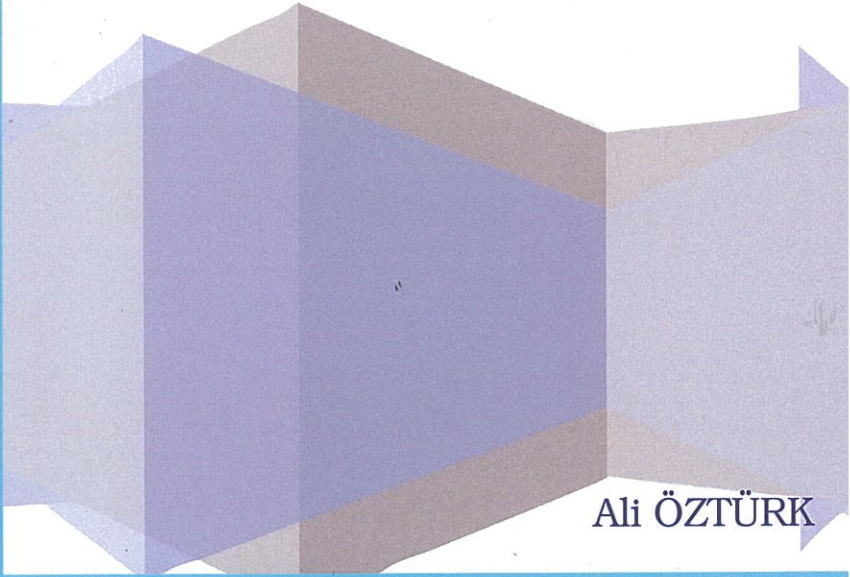

Medeniyet ve Sosyoloji

imajoloji alışmaları

Ali ÖZTÜRK

elis

Elis Yayınları: 65

© Ankara Okulu Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.
Medeniyet ve Sosyoloji/Ali ÖZTÜRK

Editör

Doç. Dr. Mehmet VURAL

Ofset Hazırlık

Zeynep Özger

Dizgi

Ankara Dizgi Evi

Kapak

Elis

Baskı, Cilt, Kapak Baskısı
SAGE Yay. Mat. San. Tic. Ltd. Şti.

Birinci Basım

Mart 2014

İkinci Basım

Ekim 2015

ISBN: 978-975-8774-69-2

Elis Yayınları

Şehit Mehmet Baydar Sokak 2/A Maltepe/Ankara

Tel: (0312) 341 06 90 Faks: (0312) 341 06 95

web: www.ankaraokulu.com

e-mail: ankaraokulu@ankaraokulu.com

Medeniyet ve Sosyoloji

imajoloji alışmaları

Ali ÖZTÜRK

Elis Yayınları
Ankara 2015

*Hiçbir gettoya ait olmadıkları için
görmezden gelinen gönül yorgunu
medeniyetimizin münzevi yolcularına...*

İÇİNDEKİLER

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ	7
İLK SÖZ	17

BİRİNCİ KISIM/YAĞLI GÜREŞ

1. Marx'ın İndirgemeci Metafizigi Üzerine
Eleştirel Bir Yaklaşım
2. Ahmet Midhat ve Siyasi Krizin Metodolojik Modelleri.....

İKİNCİ KISIM/ŞEHİRLER VE FİKİRLER

1. Batı-dışı Çok-kültürlülük Modeli Olarak Midyat Örneği
2. Küreselleşme ve Batman Kenti
(Küreselleşme Tartışmaları Bağlamında
Rafine Bir Modelleme Olarak Batman Kenti)
3. Tarihsel Çerçevesi Bağlamında
Küresel Bir Kültür Ağı Olarak Orta Asya'daki
Tasavvufi İslamlaşmanın Sosyolojik Sonuçları

ÜÇÜNCÜ KISIM/MEDENİYET VE METODOLOJİ

1. Sosyal Bilimlerde Metin Yazıcılığı Üzerine
Meta-Matematiksel Bir Model Denemesi
2. Medeniyet ve Sistemik Düşünce.....
3. Postmodernite ve Geleniğin Meta-Metalaşması

SON KISIM/KRİZLER VE ÇÖZÜMLER

1. Kaos ve Manipülasyon: Kaos Metodolojisi Bağlamında
Manipülatif Amaçların Travmatik Rollerini Üzerine
2. Sosyal Bilimlerde Kavram ve Olgu Modülasyonu Bağlamında
Bir Tekno-Metodoloji Denemesi
3. Teori Sorunu, Küreselleşme
ve Egemen Batı Uygarlığının Yeni Krizi

İkinci Baskıya Önsöz

Medeniyetimizin Sosyolojik Krizi

Bir inanç sistemi, değerler bütünü ya da din, kendine özgü araçlar geliştirebiliyorsa medeniyet iddiası taşıyor- yani, söylem üstünlüğünün ötesine geçerek gündelik hayat, sanat, mimari, bilim, eğitim ve bilumum beşeri üretimlerin doğal ortamını meydana getirmeyi başararak medeniyet vasfına bürünüyor- demektir. Bir medeniyet, buluştuğu yeni araçları yeniden içeriklendirip insanlığın hizmetine sunabildiği oranda küresel veya evrensel karakteristiğe sahip olabilir. Nitekim, İslam, sahip olduğu evrensel inanç ve değer dizgesi ile çıkışından çok kısa süre sonra hızla küresel bir güç haline gelerek dünyada büyük bir değişime neden olmuş; aynı zamanda karşılaştığı kültür, teknoloji ve beşeri üretimlerin büyük çoğunluğunu İslamileştirmeyi de buna paralel olarak başarmıştır.

Böylece, kendi dairesine dahil ettiği büyük insanlık kümesine huzurlu, müreffeh, entelektüel derinliği olan, ahlak ve estetik temerküzü etkin bir medeniyet tecrübesi geliştirdi. Bunun yanı sıra hakim olduğu coğrafyadaki gayrimüslim unsurları da barışık ve İslam toplumuna birçok bakımdan entegre halde tutmayı da ihmal etmedi. Elbette bu tecrübe bütün tarih ve bütün coğrafyalarda tastamam böyle oldu denemez; dense bile, böyle bir yargı, romantik ve haksız bir yargı olurdu. İslam medeniyeti, bunu büyük ölçüde başarmakla birlikte bu başarımın nasıl olacağına imkânlarını da idealden pratiğe birçok örneğini de sergilemiştir. Ancak Hz. Peygamberden (sav) hemen sonra teoride olmasa da pratikte ve teknolojide vuzuha kavuşturamadığı kimi yakıcı meseleleri de farklı dönem ve coğrafyalarda değişik biçimlerde tezahür eden kimi krizleri de bünyesinde barındırmıştır. Kuşkusuz, bunu -kestirmeden- insan gerçeğiyle açıklamak, doğru olmakla

birlikte kolaycı bir yaklaşım oldurdu. Birçok farklı boyutla birlikte bu tür olayların entelektüel krizler, çıkar ve mitolojik krizlerle de yakından ilişkisi olduğu bilinmektedir.

18. yüzyıla gelene kadar İslam çok çeşitli beşeri üretimlere kaynaklık etmenin yanı sıra karşılaştığı tüm beşeri üretimleri de bazı krizlere rağmen İslamileştirmeyi başarıyordu. Ancak özellikle 19. Asır'dan sonra – ki, geçmişi daha geriye götürülebilir- batı merkezli gelişmiş araçları -ki, ayrıca bunlar da İslam tecrübesine çok şey borçludur- dönüştürme becerisi gösteremedi. Pek çok başka sebeple birlikte batı iyi bir yol bularak araçların inançsal ve ideolojik savlar üzerinden garantiye aldığı bir patentleme yolu geliştirdi. Yani medeniyetini hem birtakım değerler dizgesi hem de ona bağlı bir teknoloji üzerinde geliştirdi. Kü-post döneme geldiğimizde gelişen teknolojilerde görünür ideolojik modellemelerin azalması, başlangıçta görelilik olarak İslam'ın lehine birtakım imkanlara yol açıtsa da örtük ideolojik parçalanmışlık nedeniyle bu teknolojiler de, İslam için kullanışlı hale gelmek yerine, İslam'ı ve onun değerlerini daha çok araçsallaştırmaya vesile oldu. Özetle İslam, evrensel inanç ve değer iddiasını tüm canlılığıyla ve geçerliliğiyle taşımakla birlikte, özellikle son iki asırdır gerek medeniyet kurmak ve gerekse medeniyetlere nüfuz ederek onları kendine ait kılma konusunda krizini hâlâ sürdürmektedir. Nitekim extirimist patolojilerin birçok bileşenden kaynaklandığı bilinmekle birlikte bu tespite bağlı yönleri de önemsenmelidir.

Bu süreçte entelektüel ve siyasal aklın rolü önemlidir. Ancak kesin bir şey var ki İslam dünyasının en zayıf iki halkası da bu önemli iki örgütlenme üzerinden okunabilir. Elbette başka birçok büyük krizden bahsetmek de mümkün. Belki de siyasal ve entelektüel krizimiz kümülatif sorunlarımızın bir sonucudur. Buna rağmen, dokunmamız ve örgütlememiz daha kolay olabilecek bu alanlarda büyük gelişmelere ihtiyacımız var ve gerek potansiyel olarak başarabileceklerimizin uzağında oluşumuz gerekse bazı konularda ciddi yanlışlara sahip olmamız ve de en önemlisi de böyle büyük bir hikâyeye umut verecek gelişmelerin olmayışı işi zora sokmaktadır.

Evveleminde İslam dünyası olarak derin sosyolojimize yaslanan kapsayıcı bir siyasal aklın spontane yönlendiriciliğinden ve onun medeniyet kurma becerisinden uzağız. Kimi imkânlar varsa da bunlar da kifayetsiz, kafa karışıklığıyla nakısalı, gündelik pratiğimizi dahi kapsayıcı bir biçimde söylemleştirmeden uzak, konjonktürel pratikler ve söylemler üzerinden savrulan örneklerden mürekkeptir. Ve dahi kimi zaman modern tecrübenin indirgemeci ve hantal pratik ve teorisine yaslanan, kimi zaman geleneğe romantik referanslar veren ancak onu ne teorik bir yetkinliğe kavuşturan ne de belli bir modele dönebilen, kimi zaman liberal öğretiyile yol bulan, kimi zaman ise post modern teknolojilere yaslanan, kimi zaman marjinal muhalif söylemleri mitleştiren, ama geleneğimize ve medeniyetimize yabancı olan araçsal aklı ve kullanıcı teknisyenliği sürekli yücelten ancak onda da yeterince başarılı olmayan yapısal sorunlu bir çabadan öteye geçmemiştir. Bu çabaları ortaya koyan yapının entelektüel besleyenleri ise tam anlamıyla bir facial!... Daha çok gazetecilik faaliyeti düzeyinde kalan bir entelektüel yüceltme. Her şey hakkında bilip bilmeden konuşan, doğruyu savunurken inciten, hırçınlaşınca ilke ve prensip tanımayan, ikbal ihtiraslı bireyleri yücelten bir bağlam. İstikamet üzere lider ve kanaat önderlerine imkan tanımayan bir panorama, dolayısıyla potansiyel liderlerin de ihtirasa dayalı olarak hemen istikamet kaybına uğradığı bir patolojik döngü. Müzmin çığırtkan savunucular ya da zayıf ve kaprisli teknisyenlere itibar eden bir yaklaşım. Getto kanalları üzerinden ya da makyaj odalarından seçilmiş kifayetsiz ve ihtiraslı figürlerle yakıcı meselelere çözüm arayışında bulunma çabası. Doğrudan bu sürecin parçası olmayan ama saygı duyulan kafası karışık kişilik zafiyetleriyle malul medya filozofları, gayretli ama kaprisli ara entelektüel. İyi sınav verememiş ve indirgemeci kimi mevcut kavramları bulunduğu pozisyon itibarıyla sempatik bulunduğu için meşrulaştırarak pazarlayan teorik düzlem ile uygulaması, inanç ile değerler arasında muhasebe yapmaksızın söz söyleyen romantik muallimler... Batının kimi kurumlarını imajlayarak ön alan cılız taklitçi teknisyenler!..

Memnuniyetsiz kesimlere gelince, haklı, rasyonel, ahlaki ve masum taleplerden çok öfkeye dayalı olarak ortaya çıkan ve hiçbir projesi olmaksızın sadece yıkıcı faaliyetler öneren karanlık öncülere eğilim göstererek gavurun gücüne güç katmaktadırlar. Mikro negatif mitolojiler etrafında siyasallaşan bu sosyal kesimler sadece mutsuzluğu ve negativizmi yüceltmek üzere adeta kalp körlüğüne tutulmuşlardır. Öznesi olmayan ya da hedef şaşırılmış özneler üzerinden acı hafıza ile sinerji bulan bu sosyo-siyasal akıl, kapsayıcı, insani, ergonomik ve ekonomik projelerden uzak, ilkesiz ve konjonktürel yıkıcı her çıkışa nefes vermektedir. Bu negatif mitolojiler öylesine bir enerjiye sahiptir ki maalesef bu kesimler çoğu kez başka operasyonların parçası olmakta ve başta en çok mitleştirdikleri kitlelere zarar vermelerine rağmen bu durumdan kurtulma şansından imtina etmektedir. Yani ölümcül kararlar verenlerin ölümden sonrasını hiç dikkate almadığı bir İslam dünyası. Fakat açıkçası ana akım siyasal akılların beceriksizliği ve hataları da bu patolojiyi beslemektedir. İslam dünyasındaki kaosun sebebinin operasyonlardan ve memnuniyetsiz kesimlerden mi yoksa karşı atak merkezlerin sorunları daha da içinden çıkılmaz hale getirmesinden mi kaynaklandığını aydınlatmak neredeyse imkânsız duruma gelmiştir. Bu manada bütün sorunlarımız için bir fasit daireden söz edebilirim.

'Çünkü'lerden biri olarak Batı'nın araçsal akli meselelerimizi kuru tekniklerle çözebileceğimize dair bir imaj vermektedir; ki, - bu, bir faciadır. Kuzey gelişmiş ülkelerde kişiler değişir ama hiçbir şey değişmez denmektedir. Öyleyse, bu ülkelerde insan yok demektir. Oysaki bizde garanti sisteme değil, değerlere atfen mana bulmaktadır; elbette buna uygun bir biçimde sitemin kurgulanması ve apdeyt edilmesi doğaldır ve en sıradan şey de budur. Oysaki bizde sistem yani araçlar yüceltilmektedir, -facia da budur-!... medeniyetimizin yani medeniyetin kemalatı araçsal sistem kurgusuna indirgenmemelidir. İslam dünyasında ne olduğu anlaşılmayan felsefi açıdan da çok komik ve karmaşık olan ve en önemlisi tamamen ezberlenmiş imajla olgu arasında korkunç bir makas oluşturan bireyin

varoluşu, sorgulama, kadının adı gibi patolojiler bu serançanın çok komik anlaşılmasından kaynaklanmaktadır. Medeniyetimizi meta-metodolojisini doğru anlamadan bu asimetrik transferler bir faciaya yol açmaktadır. Örneğin geleneğimizde göre, araçlarımız eşit olduğu için eşit değil aksine araçlarımız eşit olmadığı halde eşitiz, fakat esas olan değerlerimizdir... Yani aracı düşük olanın değeri pek ala daha yüksek olabilir. O yüzden aile, kadın, gündelik yaşam, temsiliyet, etnik sorunlar, vs. krizlerini batının bu çarpık araç tanımları üzerinden çözmeye kalkarlarsa facia yaratabilirler. Nitekim benim de bir zamanlar etkilendiğim nevezuhur muhafazakâr hareketlerin farkında olmadan değer-sistem medeniyetimizi araç-sistem batı uygarlığının araçlarıyla yorumladıklarına ve inanılmaz manipülatif indirgemeci yargıları yücelttiklerine tanık olmuştum... Bu da muhalif olmak adına kaprise dayalı extrimizme güç vermeye kadar bir savrulmayı örgütlemektedir. Çünkü İslam dünyasında henüz kâmil manada bir muhalefet fikhî gelişmiş dahi değildir. Bu, yeni durumlar için de böyle; bu da medeniyetimizin geçirdiği krizin başka bir göstergesidir.

Metodolojik örgülerimiz tam anlamıyla transfer ve bizim hikayemizi modellemekten çok uzaktır; çünkü, bu metot ve kavramlar batının tecrübesi ve çıkarlarının özel akıllar tarafından kavramlaştırılarak modellenmesi ve kurumsallaştırılması üzerinden vücut ve orijin bulmuştur. Bu reddedilecek bir tecrübe değildir ancak uzaydan bir cisim yaklaşıyor modunda sabiteler olarak görülemez. Bir öğrencim herhangi bir meseleyi araştırırken, bu, tamamen transfer ve kimi zaman da operasyonel kavramlarla yargı oluşturduğun da, şunu soruyorum, peki bu sorular, bu yargılar senin hikâyeni yansıtıyor mu? Şaşıyor, sanki hikâyesi öyle imiş gibi kabuller üzerinden, sözüm ona bu çoğu haklı olmayan negatif yargıları, sırf negatif olduğu için bir sorgulama biçimi olarak kabul ederek, sorgulama adına hiç sorgulamamış ve öyle olur, demiş. Bu transfer teorilerin normalde bir pratiğe yaslandığını anlayamamıştır, işin garip tarafı ise bunun bütün meseleler için böyle olması... Daha garip tarafıysa son dönem ölen şii-

rimiz temsil eden muhafazakâr şairlerin de transfer imgeler, transfer sorunları yücelten mısralarla başka melodiler önünde playbek yapmalarındır. O yüzden sahiçilik yok olmuştur. Amacım bunların kullanımı reddetmek değil, bilinçsizce ve uzaylı bir ıssızlıkla tüketilmesinin traji-komik zuhuratına tepki vermektir. Bu yüzden, medeniyetimiz, kadim sistematığı sembollere indirgenerek piyasaya ucuz mamul yetiştiren bir fabrikaya dönme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Ya da irfanına öykünmek yerine modern paganizm serüvenine meze edilmektedir.

Bu bağlamda gerek entelektüelimize gerekse kurumlarımızın örneğin üniversitelerimize çok iş düşmektedir; ancak üniversitelerimiz iflas etmiştir. Kü-post dönemin tüketici yaşam gücünü yücelten sıradan birer kurum haline gelmiştir. "Nasıl bir üniversite olmalı?" sorusunun felsefi, ahlaki ve ihtiyaca dayalı ayrıca tüm insanlığa yön verecek bir entelektüel havuzun merkezi olması gerekliliği konusunda hiçbir emare yok. Sıradan teknik bilgileri yüceltmekten başka bir vizyonu da yok... Dolayısıyla ideal akademisyen, çoktan seçmeli, işlevsiz ve şarlatan sınav kriteriyle yüceltilmektedir... Sadece gettoya ait olmanın yeterli olduğu manevi motivasyona indirgenmiş bir bakış açısı var. Çok ciddi manada ahlaki çöküme güç veren sosyalitesi, kaprisli ya da silik birey sarkacında kilitlenen etik etkinliği, ideolojik ve sembolik tüketimi aşamayan, sözde eleştirisine rağmen pragmatizmi zorunlu kılan, statü, rol ve unvan sıtmasına tutulmuş, özneleşmiş ve yetkinleşmiş tınısı olan insana yer olmayan fabrikalara benzemektedirler.

Oysaki üniversitelerin hantal ideolojik paradigmanın kışlası olma hüviyetinden çıktığı bu dönemlerde kendi başına kitle tüketim mekanizmanın bir parçası olmanın ötesinde şehir, vakıf, dernek, sivil hareketlerle örgütlü bir ilişki içinde olarak sadece sanayi-üniversite iş birliğine indirgenmeden, ulusal ve uluslararası insani, ahlaki, ticari, ilmi ve medeniyete dair birçok teorik, uygulamaya dönük ve fabrik üretimler üzerinden vizyon, kurumu, iş ve işlemleri tutması lazım gelirdi. Tüm işleri homojenleştirilmeden, örneğin özel bir entelektüel

gruba da imkan tanıyacak özel uygulamalara açık mekanizmalar geliştirmenin yanı sıra bireye kendini gerçekleştirecek imkanlar üretmeye kadar belli bir farklılaşmayı da imkan tanıyan seçkin değil ancak seçkin bir nesle de imkanlar verebilecek her üniversite bünyesinde özel yeni konseptlere ihtiyaç var. Ama bu özel çalışmaları lütfen sıradan teknik ve getto mensuplarına teslim ederek sadece bir prestij ve ekonomik gelir kaynağı olmaya indirgemeyelim. Üniversitenin felsefi alt yapıdan, metodolojik kurguya, çalışma sahalarından, ihtiyaç hissettiği insan modeline, bütün beşeri bileşenlerle ne türden bir ilişki imkan ve çözüm üreteceğine dair baştan aşağıya yeni bir kurguya ihtiyacımız var. Prestij üniversitelerin içeriksizliğinden, kurumsal üniversitelerin hantallığından, yeni üniversitelerin fabrikalaşmasından bir hayır gelmemektedir. Ayrıca üniversite sınavlarından, fakülte bölüm tasniflerine ve müfredatlarına kadar çok ciddi saçma alışkanlıkların baştan sona yeniden ele alınması gerekmektedir. Eğitimin amacı, içeriği, hikâyesi, modellenmesi birçok problem, anlamsızlık, nakısa ve çelişki içermektedir.

Bu bağlamda sosyoloji bölümleri sorunlarımızın batının indirgemeci teorik aklıdan ayırarak yeniden teorisini kurmaya, ona bağlı uygulama sorun ve yönelimleri oluşturmaya ve ona bağlı olarak da her meseleye ilişkin etik-fabrik üretime yönelecek özel bir modele ihtiyaç var. Bir yeni sistemleştirme modeli olarak sosyoloji bölümlerinin yeniden yapılandırılması bağlamında; Teori, Metot ve Kavramsallaştırma Anabilim Dalı, Uygulama ve Saha Anabilim Dalı, Ahlakileştirme ve Fabrikleştirme Anabilim Dalı biçiminde medeniyetimizin ve insanlığın ihtiyaçlarını yeniden formüle edecek bir model önerisinde hemencecik bulundum bile...

Yakıcı meselelerin tamamında indirgemeci aksülamel ve paganist refleksler vermekten henüz kurtulmuş değiliz. Devletin neliği ve işlevi, kadim ceza hukukumuzun -eskinin teknolojisiyle değilse bile- günümüz teknolojisiyle yeniden bazı karşılıklar bulup bulamayacağı sorunu, kadim birçok büyük uygulamamızın mezeleştirilmeden yeniden nasıl değerlendirildi-

receği gibi büyük sorunlar bizi beklemektedir. Örneğin insanın hayat alanı olan kentlerimizin nasıl bir felsefeye, nasıl bir yaşam ihtiyacına cevap vermesi gerektiğine ve nasıl bir estetiğe sahip olması gerektiğine henüz karar vermiş değiliz. Mühendisimiz, mimarımız, tarihçimiz vs.. medeniyetimize ve ihtiyaçlarımıza göre bilgi, yöntem ve fabrikleştirmeyi nasıl yapacak! Kadın, aile, evlilik, şiddet, bağımlılık, büyük göç hareketleri, gündelik hayat, eğitim vb. birçok meselede jenerik ve mitolojik yıkıcı batı tüketimlerine saplanmış durumdayız. Evet, tüm bunlarla birlikte burada zikredemediğim birçok meselede de henüz ayırt edici bir yola girmiş değiliz.

Son olarak ikinci baskı vesilesiyle şunları ifade etmek isterim. Bendeniz için "Söz uçar; yazı kalır" sözünün hep bir dramatik ve ironik tarafı vardır. Nedense "Yazdığınla kalırsın!" denmiş gibi karamsar taraf gölgesini büyütüyor; ama bu kitabın birinci baskısı erken denebilecek bir zamanda tükendi ve "Söz, asıl anlamını kavradı". Böylece, "söz, er ya da geç karşılığını bulurmuş!" diyebileceğim bir ışık parıldamış oldu. Işık acımasızdır ve kesinlikle hiçbir boşluk bırakmaksızın -en azından Newton mekaniğine göre- yok eder. Tabi, en önemlisiye başladı artık başka bir düzlemden bahsedebiliriz. Bu vesileyle de özellikle pek kıymetli okuyucuya teşekkür ediyor ve derin saygılarımı sunuyorum.

Bu kitabın önemi benim açımdan büyüktür. Kendimce birçok formülasyonu yıkarak yeniden kurduğum konsantre bir çalışma oldu. Temas ettiğim birçok meseleye ilişkin daha önceki sistematikleri biraz yıprattığımı düşünüyorum. Elbette Batı'nın bize yaklaşık iki asırdır pazarladığı sistematüğün maskesini düşürmekle kalmadım, o maskeleri takan bizim salon güzellerine de gereken cevapları verdiğimi düşünüyorum. Bundan daha önemlisiye onlara karşı olduğunu deklerle eden Anadolu'nun sloganlar dışında farkında olmadan onlara teslim olmuş tekno-teknişyenliklerini de fena hâlde sobeledim.

Bir şey söylemeden romantizm yapanları da ihmal edecek değildim. Hele muhafazakâr olup batının metafizik safsataları

karşısında küçülen medya filozoflarına hiç acımadım. Bütün bu eleştirilerden cahilce cesaret bulup emeksiz ve kumaşsız nihilist popüler maganda entel esintilere hiç soluk vermedim. Sözde anti-emperyalist şarkiyatçılara da bir şeyler söylemedim olmazdı. Klasik öğretimizin büyük taşıyıcıların bugüne uzaylı kalıplarına da sitem ettim tabi ki. Bu kitabı hakkıyla anlamak için bütün bu maceralardan haberdar olmakta fayda var yoksa bana fena hâlde kızmanız içten bile değil. Olsun yine de başkalarının sitemlerine ihtiyacım var. Belki de bu salvolardan en çok payı ben almalıydım; bilirim ki, en çok yanılığ bendedir.

Mevla kusurlarımızı, kusurlarımı bağışlasın, Tefvik ondadır; "O" ki, bize bir mucize olarak "âlemlere rahmet elçisini" gönderdi.

Ali ÖZTÜRK

İLK SÖZ

Sosyoloji esasen birlikte yaşamının epistemolojik kurgusuna dayalı olarak gelişmiş metodolojik bir bilgi faaliyetidir. Bunun için de hangi tür birlikte yaşamının kutsandığıyla ilgili olarak özel bir rol üstlenir. Mezkûr manada Batı'da gelişen ve esasen Batı'nın dışına henüz gerçek manada çıkamamış sosyolojinin (yersiz ve iddialı görünse de çok büyük gerekçelerim var) kaderini değiştirmenin vakti geldi. Başta benim de doktora eğitimimi yaptığım ve içtimaiyatın ilk kurulduğu üniversitelerin başında yer alan Darülfünun olmak üzere, hiçbir mektebimiz sosyolojinin Batı'nın sınır dışında iş görmesine kafi miktarda muvaffak olamamıştır. Açıkçası bunu başarmasını beklemek de haksızlık olurdu.

Çünkü bir disiplin tamamıyla medrese (üniversite) tarafından var edilip, şekle konup, yolu belirlenemez. Medrese bir disiplini daha çok sistemleştirme, gelenekleştirme ve meşrulaştırma rolüyle ön alır. Onun için diğer toplumsal dinamiklerin tümünde de bir disiplinin -özelikle sosyal bilimler için daha çok geçerli- kaderinin açık ya da örtük verileri, yönü, rolü ve biçimi mündemictir. İşte bugün bir sosyolojiye ihtiyaç duyulacaksa bu sosyoloji tarihsel ve toplumsal birçok nedenden artık tamamen Batı medeniyetinin tekelinde olmak zorunda değildir. Bunun geçmişte olduğu gibi ahlaki ve nazari gerekçelerden çok pratik ve teknolojik birçok sebebi de oluşmuştur ve olmaya devam etmektedir. Çünkü artık pratikte de Batı kible olmaktan çıkmış en azından nazariyatlar ve mefkûreler muvaceshinde görece eşit eşige çekilmiş ve dahi yer yer açık nasihatlere muhtaç hale gelmiştir.

Evveleminde o; kendisine yöneltilen romantik, anakronik, teknik olarak desteklenemez moral eleştirilerden, doğrudan